

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1906.

Ședința IV.

S'a ținut la 11/24 Aprilie anul 1906 la oarele 9 a. m.

Președinte: P. S. Sa Părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp.

Notar: Dr. Valeriu Mezin.

Nr. 43. Se prezintă raportul special al Consistorului din Arad în afacerea școlii de fete cu internat.

Se predă comisiunii școlare.

Nr. 44. Cererea de concediu a deputatului Dr. Nestor Oprean, pe durata întregii sesiuni sinodale.

Petentul nefiind încă verificat, cererea i-se transpune la comisiunea verificătoare.

Nr. 45. Concediul cerut de deputatul Procopie Givulescu pe durata întregii sesiuni sinodale,

se acordă.

Nr. 46. Cererea de concediu a deputatului George Feier pe trei zile

se acordă.

Nr. 47. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii bisericești. Raportor: Dr. Ioan Trailescu. Se cetește raportul Consistorului din Arad, ca senat bisericesc, despre activitatea sa din anul 1905, și la propunerea comisiunii,

se ia în general și în special la cunoștință.

Nr. 48. La punctul X. din acel raport, în care face pomenire despre vizitațiunile canonice,

întreprinse de Preasfințitul Arhiepiscop diecezan în cursul anului 1905, la propunerea comisiunii

Sinodul ia cu viuă mulțămită la cunoștință ostenelele Preasfințitului Arhiepiscop, prestate cu ocaziunea vizitațiunilor canonice prin diferite părți ale diecezei întru întărirea religiozității între credincioșii noștri.

Nr. 49. Din incidentul cenzurării datelor statistice despre fluctuațiunea populațiunii în cursul anului 1905, la propunerea comisiunii:

Sinodul ridică din valoare concluzul Nr. 52 din 1905, adus în aceasta afacere, având datele despre fluctuațiunea poporului să se culeagă și prezinte tot după formularul de până acum, cu adausul că: pentru clarificarea lucrului în rubrica imigrări să se zică „mutați sau veniți la noi“, iar în rubrica emigrări „mutați dela noi“.

Nr. 50. Același raportor referă asupra raportului general al Consistorului din Oradea-mare, ca senat strâns bisericesc, despre activitatea sa în anul 1905, care, după cetire, la propunerea comisiunii

se ia atât în general cât și în special la cunoștință, cu adausul că: concluzul adus la raportul Consistorului din Arad, despre vizitațiunile canonice întreprinse pe teritoriul aceluși Consistor, se estinde și asupra punctului din raportul Consistorului orădan despre asemenea vizitațiuni făcute de P. S. Sa DI Episcop diecezan pe teritoriul acestui Consistor.

Nr. 51. În special la punctul VI din acel raport, unde se arată, că pe teritoriul Consistorului din Oradea-mare sunt 58 parohii vacante, comisiunea propune, iar

Sinodul avizează Consistorul din Oradea-mare, a lua dispozițiunile de lipsă, ca parohiile vacante să se îndeplinească prin teologii absolvenți, pe cari îi are pe teritoriul său.

Nr. 52. Aceeași comisiune, prin același raportor, referă asupra raportului special al Consistorului din Arad, care întimpinând greutatea întru îndeplinirea parohiei a doua din Tauș (protopopiatul Butenilor,) a supus afacerea deliberării Sinodului, conform alineatului ultim din §-ul 10 din „Regulamentul pentru parohii“.

În expunerea sa comisiunea constată, ceea ce învederează și din actele cetite în plenul ședinței, că devenind în vacanță a doua parohie sistemată în Taut, deși comuna ca atare nu asigură dela sine dotațiunea regulamentară pentru al doilea preot, Consistorul la cererea poporului și în interesul bine priceput al bisericii noastre, a trebuit să admită luarea măsurilor pentru deplinirea acestei parohii, deci propune și

Sinodul, în vederea necesității notorice reclamate de trebuințele spirituale ale credincioșilor din Taut în număr de peste 2000 suflete, aprețind și din a sa parte vederile și demersurile Consistorului și astfel recunoscând și însuși necesitatea deplinirii acestei parohii, avizează Consistorul, să continue procedura și să întreprindă pașii recerți pentru îndeplinirea acestei parohii chiar și fără conziderare la ajutorul de întregirea dotației dela stat.

Nr. 53. Se prezintă raportul special al Consistorului din Arad cu rugarea *filiei Temeșești*, (protopopiatul Radnei) ca să fie desfăcută de către parohia matră Soborșin și recunoscută de matră. Comisiunea propune, iar

Sinodul ia cererea la cunoștință cu aprobare, în-cuviințând astfel ca filia Temeșești să se decreteze de parohie matră.

Nr. 54. În cauza *colectelor* propuse de concernentele Consistoare pentru înființările *episcopii din Timișoara și Oradea-mare*, comisiunea, conziderând, că măritul Congres național-bisericesc cu concluzul său Nr. 64 din anul 1900; a decretat înființarea episcopiiilor gr.-or. române dir Timișoara și Oradea-mare;

conziderând, că crearea fondurilor necesare pentru înființarea faptică a ambelor episcopii este în interesul bisericii noastre, și;

conziderând, că și acest sinod în interesul bisericii dorește înființarea faptică cât mai degrabă a episcopiiilor de sub întrebare în senzul și pe baza concluzului Nr. 66 M. al Prea Venerabilului Consistor metropolitan,

Sinodul *decretează* și dispune colecte de contribuiri benevole pe seama ambelor înființând episcopii și cu efeptuirea colectei pe seama înființând episcopii a Timișorii însărcinează Consistorul din Arad, iar cu efeptuirea colectei pe seama înființând episcopii din Oradea-mare Consistorul din Oradea-mare, autorizând ambele Consistoare ca, afară de emanarea unui circular către toate organele și oficiile bisericești, să institue din sinul său și câte o comisiune cu însărcinarea de a colecta contribuiri benevole, fiind aceste comisiuni îndatorate, să facă cu finea fiecărui an Consistorului concernent raport despre rezultatul activității lor, iar Consistoarele să administreze — dar liber de spese de administrare — fondul creat din acele contribuiri.

Nr. 55. Urmează la ordinea zilei *referada comisiunei școlare* prin raportorul său *Iuliu Grofșorean*. Se ceteste *raportul general al Consistorului din Arad, ca senat școlar*, carele la propunerea comisiunei:

se ia în general la cunoștință.

Nr. 56. În special la punctul despre schimbările obvenite în *provederea referadei* acestui senat, conziderând, că dese schimbări în persoanele ce ocupă acest post sunt numai în detrimentul învățământului, comisiunea propune, iar

Sinodul decide, ca alegerea asesorului referent școlar să se pună la ordinea zilei în cursul acestei sesiuni sinodale.

Nr. 57. Relativ la executarea concluzului Nr. 119 din 1902 ca preoții să provadă *catechizarea la școala poporală confesională*, comisiunea propune, iar

Sinodul luând la cunoștință pașii întreprinși de Consistor în aceasta afacere, îl însărcinează, ca pe viitor să păsească cu toată rigoarea la executarea concluzului sinodal sus provocat.

Nr. 58. În afacerea promovării învățământului prin edarea de *cărți didactice* prin unii din învățătorii noștri, comisiunea propune, iar

Sinodul exprimă laudă față de învățătorii, cari se disting pe terenul literaturii didactice.

Nr. 59. Pentru reactivarea *școlii de repetițiune*, comisiunea propune, iar Sinodul primește și enunță:

Consistorul să îndrume inspectorii școlari, ca la primul raport lunar de toamnă să recerce organele administrative pentru a trage la răspundere pe părinții copiilor, cari nu cercetează regulat școala de toate zilele și cea de repetițiune. Examenul cu elevii la școala de repetițiune să se țină în iuna lui Aprilie, sub presiul directorului local, cu asistența unui învățător din acel cerc, ca delegat al inspectorului cercual.

În ce privește însă imbinarea școlii de repetițiune cu cea agronomică, conziderând, că la conducerea astor fel de școale se recere învățătorii anume cvalificați, Consistorul se însărcinează a se pune în pertractări cu comunele bisericești și a le îndatoră întru toate împrejurările de posibilitate, să procure spesele de întreținerea învățătorilor la cursurile agronomice, iar unde mijloacele sunt asigurate, învățătorii sunt obligați a cercetă aceste cursuri pentru câștigarea cunoștințelor necesare pe acest teren.

Nr. 60. Referitor la înființarea *școalelor agronomice tractuale*, comisiunea propune:

Consistorul se însărcinează a comunica ideea aceasta sinoadelor protopopești spre a se pronunță asupra posibilității înființării școalelor de natura aceasta.

Nr. 61. Referitor la *inspecțiunea școlară*, comisiunea propune iar sinodul primește:

Consistorul până la procurarea mijloacelor de lipsă să țină în evidență concluzul sinodal adus în sesiunea trecută sub Nr. 57, referitor la instituirea de inspectorii școlari diecezani.

Nr. 62. Pentru îmbunătățirea stării materiale a învățătorilor, precum și primirea mai regulată a salarelor învățătoarești, comisiunea propune, iar

Sinodul avizează Consistorul să stăruie într'acolo, ca comunele bisericești să formeze fonduri bisericești cu mențiune culturală, ca în modul acesta să se reducă cu timpul și procentul de contribuire de cult.

Nr. 63. Referitor la *deplinirea catedrelor profesionale* dela institutul nostru pedagogic, comisiunea propune

Sinodul solicită executarea concluzului sinodal adus în sesiunea trecută sub Nr. 59.

Nr. 64. Referitor la *catehizarea elevilor noștri dela școlile cu altă limbă*, după ce limba de propunere a religiei este normată prin concluzul Măritului Congres național adus în anul 1903 Nr. 48, prin care este decretat, că biserica nu se poate abate dela așezămintele sale și că religia are a se propune în limba bisericii naționale, comisiunea propune, iar

Sinodul însărcinează Consistorul a susține și mai departe dreptul limbei bisericești ca limbă de propunere a religiei, chiar și cu aducere de jertfe bănești.

Nr. 65 Se cetește *raportul senatului școlar al Consistorului din Oradea-mare*, care la propunerea comisiunii în general se ia la cunoștință.

Nr. 66. În special: conziderând, că mersul învățământului nici de astă dată nu este satisfăcător, conziderând mai departe, că din raportul Consistorului nu apar cauzele greutăților, ce le întâmpină învățământul, comisiunea propune, iar

Sinodul îndrumă Consistorul din Oradea-mare, a face proximei sesiuni sinodale raport detaliat despre toate cauzele, cari împiedecă progresul învățământului și tot odată se îndrumă de nou, ca să iee cele mai energice măsuri pentru delăturarea scăderilor constatate.

Nr. 67. Se anunță că:

Concluzele aduse sub Nrii 57, 59, 60, 61, 62 și 64 referitor la afacerile școlare de pe teritoriul Consistorului din Arad, se estind și asupra teritoriului Consistorului din Oradea-mare.

Timpul fiind înaintat, după ce proxima ședință se anunță pe azi la 5 ore după amiază, când la ordinea zilei va urmă continuarea referadei comisiunii școlare și referada comisiunii verificătoare, ședința se ridică la 1 oră p. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a V-a a sinodului eparhial ținută la 21/24 Aprilie 1906.

Ioan I. Papp,
episcop-președinte.

Dr. Valeriu Mezin,
notar.

Sedința V.

S'a ținut în Arad la 11/24 Aprilie 1906, la oarele 5 p. m.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan **Ioan I. Papp.**

Notar: **Mihail Lucața.**

Nr. 68. Protocele ședințelor a III-a și a III-a

se verifică.

Nr. 69. Cererea deputatului **Paul Fășie**, pentru *concediu* pe durata sesiunii se acoardă.

Nr. 70. Deputatul **Augustin Hamsea** declară, că fiind ales în două cercuri, optează pentru cercul *Birchiș*, iar

Sinodul ia la cunoștință, dechiarând cercul Vinga de vacant și ordonând alegere nouă.

Nr. 71. Deputatul **Iuliu Groșorean** face propunerea pentru completarea *datelor statistice școlare* așa, că din acele să apară gradul cultural al poporului, și să se arate cu cifre numărul anual al analfabeților, precum și al cărturarilor, iar

Sinodul, intrând numai decât în desbatere enunță completarea statisticii școlare cu o rubrică nouă pentru susceperia acestor date.

Nr. 72. *Comisiunea școlară*, prin raportul său **Dr. George Popa**, continuă referada acum asupra raportului special al Consistorului din Arad, relativ la două *ordonanțe ministeriale* în meritul propunerii mai intensive a *limbei maghiare* în școlile populare și pedagogice; comisiunea propune, iar

Sinodul aprobă cu mulțămită pașii întreprinși de Consistor față cu acelea ordonanțe; constată cu regret că întervenirea bazată pe lege n'a obținut rezultatul dorit și întru realizarea uniformității procedurii ulterioare, decide înaintarea cauzei pe calea Prea Ven. Consistor mitropolitan la Măritul Congres național bisericesc.

Nr. 73. Aceeași comisiune referează în *afacerea școlii de fete* și constatându-se din raportul consistorial, că școala nu se poate susține din venitele ei; că plusul cheltuelilor anului școlar curent va fi aproape 9000, nouă mii coroane; că pentru noul an școlar încă se va ivi de nou deficit; că Consistorul a anunțat deschiderea școlii la locurile competente, dar pentru a i-se recunoaște caracterul de școală civilă mai trebuie aplicată o putere didactică, iar în general situația acestei școli fiind binecunoscută tuturor, comisiunea propune, și

Sinodul, luând la cunoștință demersurile făcute de Consistor în afacerea școlii de sub întrebare, încuviințează anticiparea pentru anul școlar 1905/6 a plusului școlar până la 9000 coroane și totodată decretează necesitatea susținerii cu orice jertfă a acestei școli ca școală civilă. Spre acest scop acceptează espedientul recomandat de Consistor și îi dă îndemnisare, ca pe lângă cele 60%, cu cari și până aci a concurs fondul bisericesc și școlar diecezan la susținerea Consistoarelor și institutelor diecezane, să mai poată lua din venitul curat al acestor fonduri până la suma, căreia îi corespund 20% ale venitului anual, având a urcă totodată și taxele de întreținere în internat, în proporțiunea condițiilor și împrejurărilor de trai din oraș.

Nr. 74. Urmează *referada comisiei verificătoare*, carea prin raportul **Dr. Ioan Papp** referează asupra actelor electorale atacate prin

proteste, ori dificultate pentru defecte formale constatate de secțiunile verificatoare și anume:

1. Actul alegerii deputatului sinodal Dr. *Nestor Oprean* din cercul B.-Comloșului, întregindu-se ulterior cu credenționalul, la propunerea comisiunii

alesul se verifică și totodată i-se acordă concediul cerut pe întreagă durata acestei sesiuni.

2. Deputatul clerical *Procopie Givulescu* și cei mireni: Dr. *Ioan Suciu* și *Sava Raicu*, toți din cercul Radnei, cu abatere dela propunerea comisiunii

se verifică.

3. Deputații mireni *Tit Mărgineanț* și *Damian Sebeșan* din cercul Vinga, la propunerea comisiunii

se verifică.

4. Deputații mireni Dr. *Aurel Cioban* și *Vasile Bogoi* din cercul Lipovei, la propunerea comisiunii

pe lângă îndatorirea Consistorului de a cerceta gravaminele, se verifică.

5. *Mandatul* deputatului clerical din cercul *Beiușului*, atacat prin protest pe motiv de defecte esențiale de formă

se anulează și pe lângă decretarea vacanței, se ordonează îndeplinirea prin nouă alegere.

Nr. 75. Urmează referada comisiei organizatoare asupra raportului delegațiunii congresuale, despre activitatea sa în cursul anului 1905 și despre speșele anticipate în cauza proceselor Mănăstirilor. La propunerea comisiunii

Raportul se ia la cunoștință și socoata se aproabă. Tot odată pentru preîntâmpinarea trebuințelor votează și pe 1906 o anticipațiune de 2000 coroane, avizând delegațiunea să continue cu toată energia pașii legali pentru revendicarea dreptului bisericeii noastre asupra Mănăstirilor remase în comun cu ierarhia sârbească. În fine susține și alege de jurisconsulti ai săi pe Dr. Nicolau Oncu, Emanuil Ungurean și Nicolae Zigre, cari să stea în ajutorul delegațiunii congresuale.

Terminele agendele avizate pentru această ședință, prezidele după anunțarea proximei ședințe pe 12/25 Aprilie a. c., 9 oare a. m., fixând la ordine de zi referada comisiunii petiționare și restaurările Consistoarelor, ridică ședința la orele 8 și 15 min. seara.

Acest protocol s'a autenticat în ședința a VI-a dela 12/25 Aprilie 1906.

Ioan I. Papp,
episcop-președinte.

Mihail Lucața,
notar.

Moment istoric^{*)}

Trecutul (Secțiunea retrospectivă).

— Urmare și fine. —

Preschimbare se făcu în urmă și în Europa, prin luptele intestinale și prin sbuciumările către o stare socială nouă și contemporanii uitară în acele părți apusene ceea ce datorau ei de fapt țaranului dela Dunare.

Când călătorii lor trecând întâmplător pe la noi, le făceau cunoscute câmpiile noastre pustiite, târgurile noastre distruse de pârjolul hordelor sălbătice, când ne descriau ca incuși și neorganizați, când ne compătumeau ca raia turcească și ne arătau ca pe un popor supt fără milă de lipitorile din Fanar, ei nu știau, nenorociții, pe ce pământ sfânt călcașeră. Habar nu aveau, că tot ce văzuseră trebuia să-i facă a spune celor dela Apus, cât fu de mare jertfa făcută de neamul nostru, cât de cumplite împrejurările în cari noi am luptat și de cari am scăpat numai grație prudenței și rezistenței noastre de necrezut, și cât de mult ne datora Apusul pentru apărarea Europei în contra Turcilor.

Dacă Europa a putut să se desvolte în liniște, dacă Roma a rămas nepângărită de urgia Musulmanilor, după cum aceștia se și legaseră; dacă templurile Credinței au rămas acolo în picioare și dacă Universitățile și cultura celor din Apus s'au născut și au ajuns atât de departe, toate acestea se datoresc numai faptului, că vrăjmasia și cerbicia musulmană fuseseră oprite în avântul lor de zdrobire dincoace de Dunare.

Din fericire, istoria trecutului nostru începe să se lumineze și toți oamenii pricepuți nu numai că își explică starea noastră de înapoere ce a durat până acum o jumătate de secol, dar au respect și recunoștință pentru trecutul valoros al unui popor, care a suferit atât de mult și care a luptat cu atâta bărbăție, nu numai din pornirea firească a propriei sale apărări, dar și cu conștiința, în acelaș timp de serviciile ce aducea Europei.

Totuși, acest trecut atât de zdrobitor pentru noi, nu reușise a desființa cu desăvârșire nici pornirile alese ale firei noastre, nici ceea ce ridicase mâna omului.

În ultima noastră circulară privitoare la »Cult«, în acele privitoare la »Învățământ și educațiune« și »Geniul civil și militar«, s'au putut vedea două lucruri. Întâi, cât de înălțătoare și numeroase sunt monumentele, scrierile și obiectele de artă ce au rămas dela străbunii

^{*)} Din „Buletinul oficial“ al Expoziției generale române.

noștri — aflătoare în prezent, atât în țară cât și în muzeele străine, doveditoare de ceea ce am fost în stare a face de 800 ani încoace, cu toată retriștea prin care am trecut.

Și din acest punct de vedere trebuie să fim mândri, căci toate acestea arată continuitatea unei vieți cu dorința de statornicie, cu dragostea umosului și cu dovedirea unor simțăminte alese și înălțătoare, ce se văd în toate ce au rămas dela dânșii.

Al doilea, industriile casnice actuale din toate părțile locuite de Români ne dovedesc pe larg, că tradițiunea s'a păstrat și că priceperea noastră este aceeași.

Și din acest punct de vedere trebuie să fim mândri și trebuie ca odată pentru totdeauna să ne convingem că înainte de a căuta să ne impunem în artă și industrii — ceea ce constituie propriul lumii apusene — avem mai întâi datoria să ne gândim de ceea ce este propriu al nostru, de a dezvoltă ceea ce se află deja în stare latentă în cugetarea și simțirea noastră, de a face să dea frumusețea artistică ce găsim la sătenii noștri.

Acest mare rol îl are secțiunea »Trecutul«.

Dela mare până la mic, dela guvern și până la cel din urmă locuitor al satelor, dela administrațiile publice și până la societățile datorite inițiativei particulare, dela școlile speciale și până la amatori și specialiști, dela museele Statului și până la colecționarii particulari, dela familiile cele mai vechi și până la cele de dată mai nouă, dela cele avute și până la cele mai sărmâne, dela fețele bisericesti și până la ostași, dela aurohroni și până la nou sosiții în această țară, toți, dar absolut toți, să adune tot ce au, să legea ce e mai de seamă și să expună cu acest mijloc. Nu e vorba numai de o expoziție oarecare și ca ea să fie mai mult sau mai puțin reușită, ci e chestiunea de ceva cu mult mai însemnat.

Din acest material vom putea reconstitui mai bine trecutul nostru. Din reconstituirea acestui trecut vom cunoaște mai bine ce avem de făcut.

Intregi învățăminte, de o însemnatate excepțional de mare, pot decurge din studiarea acestui material din punctul de vedere artistic și economic. Mai rezultă încă un fapt foarte însemnat asupra căruia țin să atrag băgarea de seamă a întregii suflări românești: nimic nu e netrebuitor și o crimă a distruge sau prăpădi ori-ce obiect și pare că nu are nici o însemnatate, găsit sau păstrat în familie.

Un petec de hârtie veche, un ciob neînsemnat în aparență, o bucată de metal sau piatră oricât de deteriorată, o podoabă oricât de neînsemnată, un petec cât de vechiu de scoarță sau

de haină, tot, dar absolut tot, poate să fie de o mare valoare când cade pe mâna cunoscătorului, când e adunat cu judecată într'o anumită colecțiune.

Destule documente și publicațiuni vechi au servit pentru legarea borcanelor cu dulceață, destule podoabe neînchipuite au fost topite pentru a face lingurițe de dulceață și giuvaeruri seci, destule obiecte distruse fără seamă, destule morminte și urme vechi desființate de nepricepuți și și traficanți, destule lucruri, în fine, scumpe trecutului nostru, vândute nu numai muzeelor străine, unde le mai putem găsi, dar trecute, an cu an, negustorilor de pe piețele Europei, de unde pătrund în lumea mare, fără a se ști de unde vin și ce rol au avut în trecutul nostru.

Iată ce va trebui ză se știe de aci înainte, iată ce trebuie făcut cu privilegiul Expozițiunii viitoare, iată în sfârșit la ce trebuie să ne gândim cu toții, și ce atmosferă trebuie să creăm în jurul nostru.

Aceasta secțiune va cuprinde următoarele părți:

1. Tot ce privește dezvoltarea culturală, militară și economică a Românilor.
2. Armele vechi întrebuințate la noi.
3. Arhiologia preistorică.

Tot cu acest privilegiu, trebuie să căutăm ca să provocăm crearea unui muzeu, în adevăratul înțeles al cuvântului, pentru tot ce privește trecutul nostru, muzeu care să fie pus sub direcțiunea unei persoane conștiințioase, cunoscătoare și conștientă de marea misiune ce va avea de îndeplinit.

Muzeul actual să rămăe un muzeu cu caracter general, iar tot ce privește trecutul nostru să fie grupat la un loc.

Acolo, cu încetul și în chip cât se poate de judicios, personalități recunoscute prin trecutul lor științific în anumite specialități, vor studia și clasifica materialul adunat, astfel ca publicul să poată fi cu ușurință pus în cunoștință de însemnatatea obiectelor expuse și de rostul lor în dezvoltarea noastră culturală, economică și socială.

O dispozițiune nenorocită în legile noastre insuflată tocmai de acei cari ar fi trebuit să cunoască mai bine țara și modul de a lucra, a contribuit mai mult decât se crede la distrugerea și pierderea a o mulțime de lucruri însemnate găsite în sânul pământului.

Toți acei cari vor împărtăși părerea mea sunt rugați a contribui și ei ca această dispozițiune a legii să fie schimbată cât mai curând.

Este vorba de prevederea legii care cere ca orice obiect găsit, oricare ar fi natura, în-

semnătatea sa istorică sau valoarea sa comercială, să fie cedat imediat Statului, fără nici o despăgubire pentru găsit.

Această dispozițiune neroadă a contribuit mai mult decât se poate crede la dosirea și distrugerea a o sumedenie de obiecte însemnate, ce au fost vândute pe ascuns (și este un comerț întreg ce se face de numeroși agenți străini, în mai multe puncte ale țării), sau reduse în părți ușor de vândut, sau dosite cri aruncate pentru a nu mai avea bucluc cu ele.

Va trebui din potrivă, ca legea să prevadă următoarele:

«Orice obiect găsit în sânul pământului și oricare ar fi valoarea și importanța sa, va fi proprietatea celui ce l-a descoperit, cu singura obligațiune însă (pentru care legea va prevedea pedepse extrem de severe) de a anunța guvernul (se va indica dacă cererea trebuie dată ministerului de interne sau celui de instrucțiune publică) pentruca în decurs de 25 zile dela data primirii cererii să se decidă dacă Statul voeste a-l cumpăra pe seama sa sau nu».

Sunt convins că în acest mod, toți vor avea interes de a face cunoscut orice vor afla și vom scăpa pe viitor de distrugere sau de dosirea comorilor ce se mai află în sânul pământului țării noastre.

Toate perosanele, societățile, administrațiunile, citate mai sus, sunt rugate ca în timpul cel mai scurt să facă cunoscut Comisariatului General ce anume doresc să expună și de ce suprafețe au nevoie.

Prezenta fiind ultima circulară ce Comisariatul general se obligase a face, ne folosim de prilejul acesta pentru a aduce la cunoștința tuturor cari se interesează de viitoarea Expozițiune, că în puține zile comisiunile speciale vor fi numite și că imediat ele vor purcede la publicarea cestiunilor de amănunțe.

Convocare.

Desp. prot. Borosineu al reun. inv. rom. dela școalele populare confesionale din protopopiatele Aradane I—VII, își va ținea proxima conferință Luni în 1/14 Mai 1906 în comuna Vădaș, la școala inv. T. Mangu, la care toți membrii și sprijinitorii învățământului sunt poștiți a participa.

Programa:

1. Dimineața la 8 ore chemarea sf. Duh.
2. Ascultarea prelegerii, în școala inv. T. Mangu.
3. Cuvânt de deschidere.
4. Reflexiuni asupra prelegerii.
5. Raportul biroului și al comisiunilor.
6. Deliberarea rescriptelor biroului central.

7. Citirea disertațiunilor însinuate.

8. Propuneri și interpelari.

9. Fixarea proximei ședințe.

10. Restaurarea funcționarilor pe noul perioadă.

11. Încheiere.

Borosineu, la 22 Aprilie (5 Mai) 1906.

Pavel Dârlea
președinte.

CRONICA.

Sinod extraordinar. »Telegraful Român aduce următorul circular: »Ioan din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe din Transilvania și mitropolit al românilor greci orientali din Ungaria și Transilvania. Iubiții mei cler și popor al arhidiecezei Noastre transilvane iubitorilor și onoraților deputați la sinodul arhidiecezan: dar și milă dela Dumnezeu Tatăl Domnul nostru Iisus Hristos! Din incidentul sfințirii bisericii catedrale, ce are să se îndeplinească în ziua de 30 Aprilie (13 Mai) a. c., conform concluzului sinodului nostru arhidiecezan, luat la 15 Aprilie a. c. nr. 93, și având în vedere și articolele 89 și 90 din Statutul organic, convocăm și pe voi acesteia declarăm de convocat sinodul extraordinar al arhidiecezei Noastre transilvane, în sala muzeului etnografic al Asociațiunii din Sibiu pe Sâmbătă în 29 Aprilie (12 Mai) a. c. la ore post-meridiane. Sibiu, la 21 Aprilie 1906. *Ioan Meșianu* arhiepiscop și mitropolit».

Pentru solemnitatea sfințirii catedralei a plecat Joi la Sibiu P. S. S. D-l Episcop *Ioan I. Pop*

Matineu școlar. În ziua de Sf. George s-a ținut la școala de fete cu internat din loc un frumos matineu muzical declamator. Prestațiunile atât la pian, cât și din voce, cum și declamațiunile elevelor, au fost bine alese și frumoase prestate. În deosebi a plăcut drăgălașa piesă *o doză de știință, zece doze de minte sănătoasă*. S'au distins în rolurile principale elevele *Silvia Bilegan, Victoria Micu și Aurelia Vancu*. Nespus de bună impresie au făcut costumele elevelor (uniforma), făcute de dănele în școală: cântecuri suțe românești, cu cusătură națională.

Școala noastră de fete cu internat, după toate semnele, este în bune mâni și este dusă conform misiunii ce are de îndeplinit.

Sinodul Caransebeșan. „F. D.“ dela 23 Aprilie publică următorul circular: Cătră toți d-nii deputați ai sinodului Eparhiei Caransebeșului. Sinodul nostru eparhial în ședința sa a doua ținută în 9 Aprilie a. c. s'a prorogat până la 21 Aprilie a. c. vechiu, hotărând într-una, ca ședința a treia să se țină în 27 Aprilie a. c. la 11 ore înainte de amiază. Deci vin a poști domniile deputați să binevoiască a se prezenta aici negreșit în 27 Aprilie a. c., la 11 ore înainte de amiază, astfel sinodul nostru eparhial să-și poată continua lucrările sale. Caransebeș, în 20 Aprilie 1906. *Nicolae Popea*, Episcop.

Serisoarea autografă a M. S. Împăratului către Gautsch. „Wiener Zeitung“ din 3 Mai publică următoarea scrisoare a Monarhului: „Iubite baron Gautsch! De repetite ori ați urmat chemării mele cu desinteresare și devotament patriotic. Cu deosebire în timpul acțiunii mai recente a d-voastră prin eforturile încoronate de succes întru reînvierea activității „Reichsrath“-ului v-ați câștigat eminente merite. Nu mai puțin trebuie să fie o conștiință înălțătoare pentru d-voastră că numele d-voastră va fi pururea unit cu marea reformă a temelilor „Reichsrath“-ului. Exprimându-vă mulțămirea mea cea mai calduroasă pentru serviciile neobosite și desinteresate și asigurându-vă de neclintita mea grație, vă acceptez cererea de a vă desărcina din postul de ministru-președinte al meu și imi rezerv a să vă chema iarăși. Viena, 2 Mai 1906. Francisc Iosif. Gautsch.

Personalul secțiunilor Academiei Române.
I. Secțiunea literară: Președinte dl Vulcan Ios. (Oradea-Mare). Vicepreședinte dl Ollănescu D. C. (București). Secretar (pe 7 ani 1904-1911) dl Quintescu N. (București). Membrii: d-nii Bianu Ioan (București), Caragiani Ioan (Iași), Hașdeu B. P. (Câmpina), Maiorescu T. (București), Naum Anton (Iași), Negruzzi I. C. (București), Philipide A. (Iași), Pușcariu (Bran), Sbiera Ioan (Cernăuți).
II. Secțiunea istorică: Președinte dl Moldovan I. M. (Blaj). Vicepreședinte dl Sturdza D. A. (București). Secretar (pe 7 ani 1902-1909) dl Erbiceanu C. (București). Membrii: d-nii Babeș Vicențiu (Budapesta), Bogdan Ioan (București), Kalinderu I. (București), Marian S. Fl. (Suceava) Marienescu At. M. (Sibiu), Onciul D. (București), Popea Episc. N. (Caransebeș), Tocilescu Gr. G. (București), Xenopol A. D. (Iași).
III. Secțiunea științifică: Președinte dl Aurelian P. S. (București). Vicepreședinte dl Istrati Dr. C. I. (București). Secretar (pe 7 ani 1800-1907) dl Ștefănescu Gr. (București). Membrii: Babeș Dr. V. (București), Haret Sp. (București), Hepites Șt. C. (București), Marinescu Dr. G. (București), Mrazec L. (București), Poni Petre (Iași), Porcius Florian (Rodna), Saligny Anghel (București), Teclu Nicolae (Viena).

Necrolog. Văduva Amalia St. Șuluțiu n. Teodosie ca soție, Roma ca fiică, văd. Elena Simionașiu născută St. Șuluțiu și Ana St. Șuluțiu ca surori, anunță cu durere în numele lor și a celorlalți cosăngeni, încetarea din viață a lui *Alexandru St. Șuluțiu*, fost căpitan opidan în Deva, întâmplată la 3 Mai 1906 st. n. seara la 1/28 oare, în etate de 60 ani după îndelungate suferințe. Inmormântarea după rital gr.-or. s'a celebrat în 5 Mai 1906 st. n. la orele 4 p. m. Deva, la 3 Mai 1906. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată.

A apărut și se află de vânzare la tipografia diețană în Arad, și la toate librăriile din țară:

Carte de citire pentru clasa a doua a școlii primare de Iuliu Vuia. Aprobată cu decizia Ven. Consistor aradan dela 22 Decembrie 1905 Nr. 6062. Preț 36 fileri.

Cronică bibliografică.

Viața Românească din Iași, nr. 2 pe luna Aprilie, are următorul bogat și instructiv cuprins: Sp. Popescu: În Măstăcani (fragment). — A Stavri: Căprioara (versuri). — Dr. N. Lupu: Alimentația țărânului, un foarte profund studiu, care cu drept cuvânt trebuie

să pună pe gânduri pe cei ce își iubesc neamul, românesc, și să provoace preocupare și fapte chiar, din partea conducerii de stat a României, în interesul românizmului. — Gh. din Moldova: Versuri. — G. Ibrăileanu: Dela M. Kogălniceanu la dl Maiorescu (II), un prețios studiu de critică istorică-literară. — Al. Vlașuță: Sonet. — Brătescu-Voinesti: În lumea dreptății (nuvelă). — Aurel C. Popovici: Românii și criza Maghiarizmului, un articol politic avântat, în care se arată avantajurile actualei situații politice din Ungaria, pentru Români și nevoia de a o ști exploatată, pentru a nu pierde un prilej, care nu se va mai întoarce. — Radu Nour: În drum (schită). — Dr. Lambda: În numele științei. — M. Sadoveanu: Cel întâi (nuvelă). — † V. Pogor. — Miscellanea. — G. I.: Morala în artă (studiu critic, de actualitate). — P. D. și Dr. Bogdan: Cronică științifică (Biologie și Chimie). — Dr. Manicature: Pentru ce medicul rural nu-și poate face datoria. — St.: Cronică internă (Reforma morală și reforma electorală). — C. S.: *Statele unite ale mării Austriei* (Cronică externă). — *Recenzii*: Credințe de St. O. Iosif; Vasile Pop: Răs, plâns; Maria Cunțan; Cazacu, etc. Recenziuni competente asupra operelor literare române și străine de actualitate. — Revista Revistelor, este o foarte prețioasă rubrică, în care se caracterizează mișcarea intelectuală românească peste tot iar cea universală, prin prezentarea și caracterizarea operelor recente de mare valoare, din toate ramurile de cerciri intelectuale, ale străinătății culte.

Deoarece *Viața Românească* reprezintă în viața noastră culturală poporanismul și naționalizarea cuceririlor gândirii omenești, este o revistă de netăgăduită valoare pentru toți intelectuali români; pe de altă parte ea îmbrățișează problemele cari preocupă pe românii de pretutindeni și în special este singurul izvor de informațiuni temeinice despre frații noștri din Basarabia, cari au început și ei a mișca. Recomandăm cu toată insistența tuturor intelectualilor noștri această revistă. (Abon. pe 4 luni 5 cor. 1 fil. = 5 lei 24 bani. — Adresa: Iași (România) Str. Manolescu 2.

Sămănătorul nr. 16: N. Iorga, Teatre de diletanți. Autorul recomandă cercurilor sociale din orașele României teatrul de diletanți, după exemplul celor dela noi. Dacă în România lipsește inițiativa, la noi lipsește spriginul pentru astfel de lucruri și în mare parte și gustul de a alege piesele în adevăr educative, — reflectăm noi. La ori ce caz însă, munca celor devotați și desinteresați nu va fi lipsită de roade, nici dincolo, nici dincoace. — Alte articole: St. O. Iosif: În grădina publică (poezie). — Căp. Al. D. Sturdza: Onoarea oșterului român. Natalia Iosif: Melancolie (sonet). — N. Dunăreanu: Un suflet umilit. — Elena Farago-Fatma: Un pribeag cântă (poezie). — Gh. Cricoveanu: Dor (poezie). — Ion Drăgănescu: Amintire (poezie). — În „cronică“ dl N. Iorga laudă „Monografia Măderatului“ lucrarea harnicului nostru învățător Petru Vancu: „deplină, metodică și limpede... întrece pe cele mai multe din monografiile de comune dela noi și poate fi privită ca model“.

Nr. 17. cu primarticolul „Congresele studențești“ de dl N. Iorga. Neobositul campion al românismului și al studenților universitari din România liberă următoarele sfaturi: „Anumite chestii mari chiamă astăzi toarele a mințe a tuturor oamenilor luminați. Ele sunt: *chestia românească din toate ținuturile, chestia țărănească, chestia oarească, chestia școlară.* Până în toamnă, când este datina a se ținea congresele, studenții pot culege asupra acestor chestii, fiecare în împrejurimile

speciale în care se află acasă la dânsul studenții veniți din Ardeal, din Bucovina, din Basarabia, pot ajuta la luminarea chestiei românești — o sumă de lămuriri folositoare și nouă. Aceste lămuriri să le redacteze, scurt și cuprinzător, înlănțuindu-le strâns, așezându-le metodic, dar ferindu-se ca de foc, de primejdia frazei... Asemenea referate s'ar tipări și ele ar aduce un folos adevărat. Muncă, și iar muncă, pentru neam! — Alte articole: Cugetări. — În fericire (poezie) de G. Valsan. — Un roman de Ion Ghica, de Bogdan-Duică. — Visul Cosânzenii (poezie) de A. Stavri. — Un suflet umilit (urmare) N. Dunăreanu. — Dimineața (poezie) de E. Ciachi. — Aliman vornicul (povește) V. Caraivan. — La secere (poezie) L. Măricaș. — Darius (poezie) I. M. Marinescu. — În cronică se remarcă, între altele, câteva articole literare din *Tribuna* (Arad) nr.ii 62 și 63.

Viața Literară Nr. 16 începe cu un foarte interesant articol al d-lui G. Coșbuc: *Cărți bisericești*. Față cu noile retipăriri ale cărților bisericești, autorul zice: „Retipăritorii, necontrolați de opinia publică, au rătăcit și au alunecat, în ce privește limba, așa de rău, încât într'adevăr rămâi măhnit și indignat de „refacerile“ și „îndreptările“ mai totdeauna smintite ale vechilor texte“. — Alte articole: o frumoasă poezie, „In zi de Paști...“ de Ion Gorun. — Intre acareturi (schiță) de I. A. Basarabescu. — Amurg de C. Ardeleanu. — Cronică artistică (St. Lucian) de V. Cioflec. — Cronică literară de H. Chendi. — Norului (După Lenau, de A. Naum. — Cum iubește o fată (nuvelă) V. Pop. — Din Infernul lui Dante (cant XII) de G. Coșbuc. — Sfat bătrânesc (povestire) de G. Săpunaru. — Ruga (poezie) R. Cioflec. — Făt-Frumos, dăruit Necuratului (poveste din popor) P. Tudor. — De strajă, C. A. Feraru. — Informațiuni literare și artistice. Bibliografie.

Nr. 17: Detractorii „Junimei“ (Tot cu prilejul jubileului „Convorbirilor“ de H. Chendi — Ocară Papilor (Din Divina Comedia) G. Coșbuc. — În urma cosciugului (O duioasă plângere asupra morții talentatului și mult regretatului sculptor A. Liuba) de Ion Gorun. — Cântec antic (După un manuscris găsit la Pompei) Ion Minulescu. — Cel mai vinovat, de Al. Cazaban. — De arde o inimă 'n tăcere (După Geibel) de Al. Cazaban. — Cronică artistică (Expoziția Strâmbescu, Mărculescu, St. Popescu) V. Cioflec. — Concertul d-nei Ristora (Cr. muzicală) Georgescu-Ștefănești. — În seminarium de D. Teleor. — Cum iubește o fată (urmare). — De asupra lacului din Codri (poezie) de C. Mironescu. — Dări de seamă: N. Iorga, Neamul românesc din Ardeal și Țara ungurească, de P. Svințiu. — Ortolan, împăratul broaștelor și fata „Verii“ (poveste din popor) D. N. Ciortoi. — Informațiuni literare și artistice. — Bibliografie.

Școala Română IV. 9 (Martie) cuprinde: Societăți școlare cu scop educativ, de St. Negulescu. Autorul arată folosul moral-educativ și totodată și social, ce poate rezultă din asocierea elevilor și cotizarea de mici taxe, apoi pregătirea de serbări școlare, cu ajutorul și pe urma cărora se pot aproviziona școalele cu recvisite, muzeu, etc. — Organizarea învățământului primar urban și rural, de L. S. Mătăsaru. — Arta de a întreba (1. Calitățile întrebărilor. 2. Cum să se pună întrebările. 3. Calitățile unui bun răspuns. 4. Primirea răspunsurilor) de N. Moisescu. — Excursiunile membrilor corpului didactic, de D. Faur. — Paștile (poezie) de G. Coșbuc. — Hristos a înviat, de T. Duțu. — Vestea, de Simin. — La Calvar, de P. Vulcan. —

Postul lui Ștefan Vodă, G. D. Șcraba. — *Eminescu Blaj*, foarte dragălașe amintiri, din copilăria genialului nostru poet, de Șt. Cacovean. — La „Noua Eterie“ cească din România“, de Elena Ștefanopol. — Un bunal pentru copii (varietăți). — Animale cari se pre... — Știri despre învățământ. — Conferențele învățărești.

Albina nr. 28-29 (Aprilie). Academia Română G. Coșbuc. — Cărbunele alb, de Dr. I. Șimionescu. — Rădășenii și sărbătorile sfântului Mercurie, de Șadoveanu. — Potcovitul calului, de Irimia Popescu Ramele pentru faguri. — E dimineață (versuri) de Ștefulescu-Niger. Singur de Ionescu Morel. — Ercișuna Vezuvului (cu icoane). — Mitropolitul Veniaz Costache (Amintiri despre el, și portretul). — Ferverde trei măslina (cântec popular, pe note). — Viața colonelului Alcăz. — Cronică agricolă, economică și comercială. — Din activitatea corpului învățătorilor.

Ariciul, cerbul, vulpea și ursul (din popor) D. M. Popescu. — Afunzimea mării. — Cronică săptămânei. — Sfaturi, Bibliografii, etc. — Recomandăm insistență a această bună revistă cărturarilor țărani.

Faia Școlastică (Blaj) VII. 9. Scrisori pedagogice (Pentru limba română) V. Gr. Borgovan. Articolul conchide: „Fie, ca să se cimenteze unirea în acest gând și grai românesc, toată suflarea neamului acestui“. — Viermele de mătase, de Aug. Oceana. — Prin mijloace s'ar putea promova progresul Reuniunii Sulfurului (Leție practică). — Simțul intelectual factor principal în școala poporană și grădinarul de G. Indrei. — Corespondențe, etc.

Concursuri.

Pentru îndeplinirea parohiei a II-a din Bârsăveni, devenită vacantă prin strămutare, amăsurat dispoziției ven. Consistor de sub Nr. 21/906, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare a foaiei „Biserica și Școala“.

Venitele sunt: usufructul a lor 32 jugh. pământ extravilan, jumătate din birul și stolele îndatinat în întreaga comună bisericească, întregirea venitelor de stat (congrua) după calificarea celui ales. Casă parohială nu este, dările le va suporta cel ales, care va fi îndatorat a catehiza, fără altă remunerație de parohie, în școlile din parohie. Serviciul divin, precum și toate funcțiunile în și afară de biserică, se vor săvârși alternativ cu actualul preot, după rândul săptămânei Parohia e de cl. III-a.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursurile adjușate conform Regulamentului, adresate concernentului comitet parohial, să le subștearnă la oficiul ppsoc gr. rom. din Butyiu (com. Arad), având a se prezenta careva Duminecă ori sărbătoare în s. biserică și a-și arată desteritatea în cântări și oratorie.

Din ședința comitetului parohial ținută în Bârsăveni la 20 Aprilie (3 Mai) 1906.

Ioan Popovici
preș. com. par.

Terentie Popovici
not. com. par.

În conțelegere cu: Ioan Georgia protoprezviter gr. rom.

—□—

Pentru vacantul post de paroh din Lăpuș tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezei „Biserica și Școala“.